



## DOĞU ANADOLU BÖLGESİ İL MERKEZLERİNDE GÖREV YAPAN BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN SORUNLARI İLE ÖĞRENCİLERİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

*Süleyman Erim ERHAN<sup>1</sup>, Kemal TAMER<sup>2</sup>*

<sup>1</sup> *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu*

<sup>2</sup> *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu*

**Özet;** Genel eğitimin tamamlayıcısı olan beden eğitimi dersinin amaçlarına ulaşması, ilköğretim ve orta-öğretimde alınacak verimli sonuçlar açısından önemlidir. Beden eğitiminin amaçlarına ulaşmasında beden eğitimi öğretmeni, yönetici davranışları, tesis, araç-gereç, öğrenciyi etkileyen faktörler gibi temel öğeler rol oynamaktadır. **Amaç;** Bu araştırmanın amacı, Doğu Anadolu bölgesindeki il merkezlerinde ilköğretim ve ortaöğretim okullarında bulunan beden eğitimi öğretmenlerinin sorunlarını belirlemek ve öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarını araştırmaktır. **Metod;** Araştırmanın evrenini, 2008–2009 eğitim-öğretim yılında Doğu Anadolu bölgesi il merkezlerinde faaliyet gösteren, ilköğretim ve ortaöğretim okulunda görev yapan 522 beden eğitimi öğretmeni ve bu okullarda öğrenim gören 216000 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Doğu Anadolu bölgesinde bulunan (Ağrı, Erzincan, Ardahan, Bingöl, Elazığ, Muş, Malatya, Erzurum, Kars, Iğdır) illerin şehir merkezlerinde bulunan ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan 277 beden eğitimi öğretmeni ve bu okullarda öğrenim gören 5825 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada verilerin toplanmasında iki farklı veri toplama aracından yararlanılmıştır. Bunlar beden eğitimi dersine karşın tutum anketi ve beden eğitimi öğretmeni sorun belirleme formudur. Bu gruplara uygulanan anketlerden oluşan veriler SPSS for Windows 12.00 istatistik programında değerlendirildi. İstatistiksel işlem olarak “Ki-kare, Pearson Momentler Çarpımı, Korelasyon, Tek Yönlü Varyans, LSD Post Hoc Testi” analizlerini kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizi ve yorumlarında  $p=0.05$  anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır. **Bulgular;** Araştırmada il merkezlerindeki okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin tesis ve spor malzemelerinin yetersizliğinden dolayı sorunlar yaşadıkları ve kış aylarında ise ders yapma imkânları bulamadıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmen sorunlarının fazla olduğu illerde ise diğer illere oranla öğrencilerin derse ilişkin tutumlarının düşük olduğu görülmüştür. **Sonuç;** Çalışmaya katılan Doğu Anadolu bölgesi il merkezlerinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin derslerde tesis, araç gereç eksikliği, ders saatlerinin yetersizliği, öğrenci velilerinin derse olumsuz bakış açısı ve bölgeden kaynaklanan olumsuz iklim koşullarından dolayı problem yaşadıkları, problemin daha yoğun olarak yaşandığı illerde öğrencilerin derse olan tutumlarının diğer illere nazaran daha düşük olduğu ancak öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının bütün bu olumsuzluklara rağmen olumlu olduğu bulunmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Beden Eğitimi Öğretmeni Sorunları, Öğrenci Tutumları



## THE ANALYSIS OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS TEACHERS' PROBLEMS AND STUDENTS' ATTITUDES IN EASTERN ANATOLIAN REGION

**Abstract:** The achievement of physical education lesson which is the complimentary of general education is important for the efficient results taken from primary and secondary school. Basic items as physical education teacher, attitude of manager, facilities, tools and equipments, the factors affect the students act a part for achievement of physical education lesson. **Aim:** It is aimed to determine the problems of physical education and sports teachers working in Eastern Anatolian Region and examine search students' attitudes towards the course. **Method:** The universe of the survey consists of 522 physical education teachers who work at primary and secondary schools in Eastern Anatolian city-centers in 2008-2009 and 216.000 students in these schools. The sampling of the survey includes teachers (277) and students (5825) at the schools in Eastern Anatolian city-centers (Ağrı, Erzincan, Ardahan, Bingöl, Elazığ, Muş, Malatya, Erzurum, Kars, Iğdır). It has been benefited from three different data gathering instruments for the acquisition of the data. These instruments are the form of designation of teachers problems, the questionnaire of attitude toward physical education lesson, and the form of designation of school equipments. The data obtained from questionnaires applied on the groups has been evaluated by SPSS for Windows statistic programme. Statistical test were used analysis of chi-square, one-way variance, the test of LSD Post Hoc. The significance level of  $p=0.05$  is taken into consideration during the statistical analysis and interpretation of the data. **Findings:** According the results of the study it has been found that teachers have problems because of insufficient equipments and gyms and they have no opportunity for the implementation of the course. Students have lower level of eagerness for the course in the cities where the teachers have problems. **Conclusion;** Physical education teachers joined the research who live centers of the eastern anatolian cities have problems as lack of facilities, tools and equipment and duration of the lesson, the negative aspect of parents for physical education lesson, bad climatic factors because of the region. The students live in the cities have more problem than the others have generally less positive attitude but the attitude of the students for physical education lesson found positively.

**Key Words :** Problems Of Physical Education Teachers, Student's Attitudes



## GİRİŞ

Beden eğitimi, Atatürk ilke ve inkılâpları, Anayasa, Türk milli eğitimi temel kanunu ve Türk milli eğitimi temel amaçları doğrultusunda genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçasıdır. Türk milli eğitimi içinde genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi aynı zamanda da kişiliğin eğitimidir.

Genel eğitimin tamamlayıcısı olan beden eğitimi dersinin amaçlarına ulaşması ilköğretim ve ortaöğretimde alınacak verimli sonuçlar açısından önemlidir. Beden eğitiminin amaçlarına ulaşmasında beden eğitimi öğretmeni, yönetici davranışları, tesis, araç-gereç, öğrenciyi etkileyen faktörler gibi temel öğeler rol oynamaktadır. Bir beden eğitimi dersinin en önemli parçalarından biri öğretim elemanlarıdır. Beden eğitimi öğretmenin görev ve sorumluluğu diğer öğretmenlerden daha karmaşık ve yoğundur (Yetim, 1998). Çocukların bedensel açıdan olumlu gelişmeler göstermeleri ve sağlık açısından sakıncaları olmayacak biçimde etkinliklere katılmalarını sağlamak, ayrıca eğitimin temel amaçlarından biri olan çocuklara doğru olan davranışların kazandırılması beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluğundadır (Demirhan, 1992).

Okulların beden eğitimi ve spor dersleri için yeterli spor ve oyun alanına sahip olmamaları yeni çözümlerin yaratılmasını gerektirmektedir. Gürültü yapıyor diye bazı okullarda beden eğitimi derslerinin yapılmasının engellenmesi, yüzlerce okulda spor salonu olmaması, iklim koşulları nedeni ile açık alanlardan yararlanamama sorunları, hareket gereksinimi olan milyonlarca çocuğun spor sevgisinden yoksun bir şekilde yaşamasına neden olmaktadır. Zeminin spor yapılması için

uygun olmayan malzemelerden yapılması, bazen bu alanların otopark olarak kullanılması, bahçe içerisinde koşmaya, yürümeye, oyun oynamaya engel olan zemin bozukluklarının olması, aynı anda birkaç sınıfın ders yapması için kullanılıyor oluşu ve bunlara eklenebilecek diğer olumsuz faktörler beden eğitimi dersinin tamamen yapılamaz bir hal alması hem öğrenci hem de beden eğitimi öğretmeni tarafından zorlukla kabul edilen bir vaka haline gelmesini sağlamıştır (Sertbaş ve ark., 2001).

Bu bilgiler ışığında Doğu Anadolu bölgesinde il merkezlerinde bulunan ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin sorunlarının neler olduğu ve öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarını nasıl etkilediği incelenmiştir.

## AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, Doğu Anadolu bölgesindeki il merkezlerinde ilköğretim ve ortaöğretim okullarında bulunan beden eğitimi öğretmenlerinin sorunlarını belirlemek ve öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarını araştırmaktır.

## KAPSAM

Çalışmanın yapılacağı İl Milli Eğitim Müdürlüklerinden gerekli izinler alınarak beden eğitimi dersine karşı tutum anketi ve öğretmen sorunları anketi beden eğitimi öğretmenleri ve öğrencilere uygulanmıştır.

## YÖNTEM

Çalışma betimsel nitelikte olup tarama modelindedir. Tarama modelleri, geniş grupları içeren evrenden seçilmiş bir örneklem grup üzerinde yapılan geçmişte ya da halen var olan bir duru-

mu var olduğu şekliyle incelemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir. Durum tespiti için araştırmacı tarafından anket kullanılacaktır. Anket araştırmacı tarafından uygulanacağından uygulama sırasında karşılaşılabilecek sorular cevaplandırılacaktır (Karasar, 1999).

Araştırmanın evrenini, 2008–2009 eğitim-öğretim yılında Doğu Anadolu bölgesi il merkezlerinde faaliyet gösteren, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 522 ilköğretim ve ortaöğretim okulunda görev yapan öğretmen ve bu okullarda öğrenim gören 216000 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmanın çalışma evreninin tamamına ulaşmanın ekonomik olanaklar ve zaman açısından mümkün olmadığı düşünülerek evren içerisinden evreni temsil edecek örneklem seçme yoluna gidilmiştir.

Örneklem için, rastgele örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu teknikle örneklemin evreni temsil etmesi ve sonuçlara etki edeceği düşünülen faktörlerin mümkün olduğu kadar kontrol altında tutulması amaçlanmaktadır (Erdoğan, 1998).

Araştırmanın örneklemini Ağrı ilinde, 32 öğretmen, 645 öğrenci, Erzurum ilinde, 42 öğretmen, 850 öğrenci, Ardahan ilinde, 7 öğretmen, 140 öğrenci, Bingöl ilinde, 28 öğretmen, 562 öğrenci, Elazığ ilinde, 22 öğretmen, 590 öğrenci, Muş ilinde, 17 öğretmen, 340 öğrenci, Malatya ilinde, 40 öğretmen, 813 öğrenci, Erzurum ilinde, 49

öğretmen, 1101 öğrenci, Kars ilinde, 15 öğretmen, 280 öğrenci, Iğdır ilinde, 25 öğretmen, 504 öğrenci olmak üzere toplam 10 il, 277 öğretmen ve 5825 öğrenciye ulaşılmıştır.

## UYGULAMA

Araştırmada verilerin toplanmasında iki farklı veri toplama aracından yararlanılmıştır. Bunlar:

### ***Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutum Ölçeği***

Öğrencilerin tutumlarının ölçülmesi için Demirkan ve Altay (2001) tarafından geliştirilen, ilk ve orta öğretim öğrencileri üzerinde kullanılan, 12'si olumlu, 12'si olumsuz olmak üzere toplam 24 maddeden oluşan Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan 120'dir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.93, araştırma grubuna benzer 30 kişiye ikinci kez uygulama sonucu elde edilen test-tekrar test korelasyon katsayısı 0.85'tir. Ölçüt geçerliliği için kullanılan ve Pehlivan (1998) tarafından geliştirilen tutum ölçeğinin benzer 34 kişilik gruba uygulanmasıyla elde edilen korelasyon katsayısı da 0.83 olarak hesaplanmıştır.

### ***Öğretmen Sorunları Anketi:***

Öğretmen sorunları anketi oluşturulmadan önce Beden Eğitimi öğretmenine beden eğitimi dersinde karşılaştıkları sorunlarına ilişkin açık uçlu sorular sorulmuş ve verdikleri yanıtlara dayanarak anket maddeleri hazırlanmıştır. Anket 36 sorun ifadesinden ve bu ifadelerin bulunma derecesini işaretleyecekleri üç ayrı seçenekten oluşmuştur. Bu seçenekler eğer o sorunun olma durumuna göre "Her zaman" (3 puan), "Bazen" (2 puan) ve "Hiçbir zaman" (1 puan) olarak belirlenmiştir.



Anketten alınabilecek en yüksek puan 108 ve en düşük puan 36 olmaktadır. Yüksek puanlar sorun olduğunu göstermektedir. Ankette 10, 26, 32 ve 33. maddeler ters yönde puanlanmaktadır.

Verilerin istatistiksel analizinde dört farklı istatistiksel işlem uygulanmıştır. Bu işlemler bilgisayarda SPSS for Windows 12.00 istatistik paket programında yapılmıştır. Bu işlemler şunlardır:

Ki-kare analizi: İllerin malzeme durumunun karşılaştırılmasında. Tek Yönlü Varyans analizi (ANOVA): Tutumların karşılaştırılmasında. LSD

Post Hoc testi (Least Significant Difference): Tek yönlü varyans analizinden çıkan farkın kaynağını belirlemek amacıyla kullanılmışlardır. Anlamlılık düzeyi  $p=0.05$  olarak belirlenmiştir.

## BULGULAR

Doğu Anadolu bölgesinden araştırmanın örneklemine alınan illerin ilköğretim ve ortaöğretim okullarının beden eğitimi öğretmenlerinin karşılaştıkları derse ile ilgili genel sorunlara ilişkin aralarında fark olup olmadığını anlamak amacıyla ki-kare analizi uygulanmıştır (Tablo 1).

**Tablo 1. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Genel Sorunlara İlişkin Bulgular**

		Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Genel Problemler			Toplam
		Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman	
Beden eğitimi ders saatlerini yeterli buluyorum.	n	193	44	35	272
	%	71,0	16,2	12,9	100,0
Beden eğitimi dersini okulda bulunan spor salonunda yapıyorum.	n	209	18	45	272
	%	76,8	6,6	16,5	100,0
Kış aylarında ders yapma imkânına sahip değilim.	n	80	79	113	272
	%	29,4	29,0	41,5	100,0
Okulumuzda öğrenciler için soyunma odası vardır.	n	132	31	109	272
	%	48,5	11,4	40,1	100,0
Spor karşılaşmalarına hazırlanmak için fiziki imkâna sahibiz.	n	111	121	40	272
	%	40,8	44,5	14,7	100,0
Öğrenci velileri beden eğitimi dersinin önemini farkındadır.	n	102	146	24	272
	%	37,5	53,7	8,8	100,0

Doğu Anadolu bölgesinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerine beden eğitimi ders saatlerini yeterli bulup bulmadıkları sorusuna öğretmenlerin % 13'ü beden eğitimi ders saatlerini yeterli bulduklarını, % 16'sı ders saatlerini bazen yeterli

bulduklarını söylerken beden eğitimi öğretmenlerinin % 71'i beden eğitimi ders saatlerinin çok yetersiz olduğunu söylemişlerdir.

Doğu Anadolu bölgesindeki illerde görev yapan öğretmenlerin beden eğitimi dersini okulların-

daki spor salonunda yapıp yapmadığına ilişkin soruya, beden eğitimi öğretmenlerinin % 77'si hiçbir zaman cevabını vermişlerdir. Bu bulgudan beden eğitimi öğretmenlerinin % 77'sinin görev yaptıkları okullarda spor salonunun bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bölgedeki beden eğitimi öğretmenlerinin sadece % 17'si beden eğitimi dersini her zaman spor salonunda işlediklerini belirtmişlerdir. Bu bulgudan da beden eğitimi öğretmenlerinin % 17'sinin görev yaptıkları okulların spor salonuna sahip olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bölgede görev yapan beden eğitimi öğretmenlerine kış aylarında beden eğitimi ders yapma imkânlarına sahip olup olmama sorusuna beden eğitimi öğretmenlerinin % 29'u kış aylarında ders yapma imkânına sahip olduklarını söylemiş, yine beden eğitimi öğretmenlerinin % 29'u kış aylarında bazen ders yapma imkânına sahip olduklarını söylerken, % 42'si ise kış aylarında hiçbir zaman ders yapma imkânlarının olmadığını belirtmişlerdir.

Beden eğitimi derslerine öğrencilerin hazırlanması için okullarda soyunma odasının olup olmadığına dair soruya, beden eğitimi öğretmenlerinin % 40'ı okullarında soyunma odasının olduğunu söylemiş, % 49'u ise öğrencilerin beden eğitimi

dersine hazırlanabilecekleri soyunma odasının olmadığını söylemişlerdir.

Beden eğitimi öğretmenlerine okul takımları için okullar arası spor müsabakalarına hazırlanmak amacıyla fiziki imkâna sahip olup olmadıkları sorusuna, beden eğitimi öğretmenlerinin % 15'inin her zaman böyle imkâna sahip olduklarını, % 45'inin hava şartlarına bağlı olarak bazen cevabını verdikleri, % 41'inin ise hiçbir zaman spor müsabakalarına hazırlanma imkânını bulamadıklarını söylemişlerdir.

Beden eğitimi öğretmenleri, öğrenci velilerinin beden eğitimi dersinin öneminin farkında olup olmadığı sorusuna öğrenci velilerinin % 9'unun dersin öneminin her zaman farkında olduğunu, velilerin % 54'ünün bazen dersin öneminin farkına vardıklarını, % 38'inin ise hiçbir zaman dersin öneminin farkında olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 2 incelediğinde ise illerde bulunan okullardaki öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları açısından aralarındaki farklılıklara ilişkin varyans analizi sonucu F değeri 10,678 olarak  $p < 0.05$  önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu illerde bulunan okullardaki öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları açısından aralarındaki farkların anlamlı olduğunu göstermektedir.



**Tablo 2. Farklı İllerdeki Okullardaki Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumları Açısından Farklarla İlgili Bulgular**

İller	N	X	SS	F	P
Ağrı	645	99,0589	14,78131	10,678	0,000
Erzincan	848	97,2123	17,27463		
Ardahan	140	97,9214	16,13257		
Bingöl	563	97,3659	14,79231		
Elazığ	589	101,1341	14,98721		
Muş	340	101,6912	13,55254		
Malatya	814	98,2334	14,14821		
Erzurum	1079	101,5968	13,26593		
Kars	300	102,9767	14,17058		
İğdir	504	98,8135	13,08380		

Tablo 2 incelediğinde illerde bulunan okullardaki öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları açısından aralarındaki farklılıklarla ilişkin varyans analizi sonucu F değeri 10,678 olarak  $p < 0.05$  önem

düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu illerde bulunan okullardaki öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları açısından aralarındaki farklılıkların anlamlı olduğunu göstermektedir.

**Tablo 3. İllerdeki Öğrencilerin Tutumları Arasındaki Farklara İlişkin Bulgular**

(I) İLLER	(J) İLLER	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Ağrı	Erzincan	1,8467(*)	,016
	Bingöl	1,6930(*)	,045
Elazığ	Ağrı	2,0752(*)	,013
	Erzincan	3,9219(**)	,000
	Ardahan	3,2127(*)	,020
	Bingöl	3,7682(**)	,000
	Malatya	2,9007(**)	,000
	Iğdır	2,3206(**)	,009
Muş	Ağrı	2,6323(**)	,007
	Erzincan	4,4789(**)	,000
	Ardahan	3,7697(*)	,010
	Bingöl	4,3253(**)	,000
	Malatya	3,4578(**)	,000
	Iğdır	2,8777(**)	,005
Erzurum	Ağrı	2,5379(**)	,000
	Erzincan	4,3846(**)	,000
	Ardahan	3,6754(**)	,005
	Bingöl	4,2310(**)	,000
	Malatya	3,3634(**)	,000
	Iğdır	2,7834(**)	,000
Kars	Ağrı	3,9178(**)	,000
	Erzincan	5,7644(**)	,000
	Ardahan	5,0552(**)	,001
	Bingöl	5,6108(**)	,000
	Malatya	4,7433(**)	,000
	Iğdır	4,1632(**)	,000

\*p<0.05, \*\*p<0.01

Tablo 3 incelendiğinde Doğu Anadolu bölgesindeki öğrencilerin beden eğitimi dersine karşın tutumları incelendiğinde Ağrı ilindeki öğrencilerin

Erzincan ve Bingöl illerine oranla daha olumlu tutum sergilediği, Elazığ ilindeki öğrencilerin Ağrı, Erzincan, Ardahan, Bingöl, Malatya ve Iğdır illerine oranla daha olumlu tutum sergilediği, Kars, Muş ve Erzurum illerindeki öğrencilerin





Ağrı, Erzincan, Ardahan, Bingöl, Malatya, Iğdır illerine oranla daha olumlu tutum sergilediği tablo 46'daki bulgulardan ortaya çıkmaktadır.

**Tablo 4. İllerdeki Öğretmen Sorunları Arasındaki Farklara İlişkin Bulgular**

(I) İller	(J) İller	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Elazığ	Ağrı	-11,2443(**)	,000
	Erzincan	-10,5985(**)	,000
	Ardahan	-12,3961(**)	,002
	Bingöl	-7,8247(*)	,002
	Muş	-7,2112(*)	,013
	Malatya	-15,4818(**)	,000
	Erzurum	-14,8859(**)	,000
	Kars	-8,9318(**)	,003
	Iğdır	-11,4018(**)	,000
Malatya	Ağrı	4,2375(*)	,046
	Bingöl	7,6571(**)	,001
	Elazığ	15,4818(**)	,000
	Muş	8,2706(**)	,002
	Kars	6,5500(*)	,014
Erzurum	Erzincan	4,2874(*)	,029
	Bingöl	7,0612(**)	,001
	Muş	7,6747(**)	,002
	Kars	5,9541(*)	,021

\*p<0.05, \*\*p<0.01

Tablo 4 incelediğinde ilerde bulunan okullardaki öğretmenlerin beden eğitimi dersine ilişkin sorunları açısından Elazığ ilindeki öğretmenlerin Ağrı, Erzincan, Ardahan, Bingöl, Muş, Malatya, Erzurum, Kars, Iğdır illerindeki öğretmenlere oranla en sorunsuz şehir olduğu bulgulardan ulaşılmıştır. Malatya'nın ise Ağrı, Erzincan, Bingöl, Elazığ, Muş, Kars illerine oranla öğretmenlerin daha çok sorunla karşılaştıkları, Erzurum'da da Erzincan,

Bingöl, Elazığ, Muş, Kars illerine oranla daha çok öğretmen sorunları ile karşılaştığı bulgularda ortaya çıkmıştır.

#### TARTIŞMA

Öğretmenlerin bedensel ve ruhsal açıdan sağlıklı nesiller yetiştirmek için sadece zihinsel faaliyetlere değil sportif aktivitelere de gereken önemi vermesi Milli Eğitimimizin temel amaçlarından biridir. Bu görevi yerine getirecek Beden Eğitimi ve Spor öğretmenlerinin görevleri ve sorumluluk-

ları daha da artmaktadır. Yalnız Beden Eğitimi ve Spor öğretmenleri bu görev ve sorumluluklarını yerine getirmeye çalışırken spor tesisi ve malzeme eksikliği gibi birçok sorunla karşılaştıkları da bilinen bir gerçektir.

Fejgin, Talmor, Erlich, (2005) Inclusion and burnout in physical education. İsimli İsrail’de yapılan çalışmada beden eğitimi dersi için gerekli olan okul sahası ve spor tesisleri okuldaki spor malzemeleri eksikliği beden eğitimi öğretmenlerinin motivasyonunu azaltarak onları yıpratmakta olduğu bulunmuştur (Fejgin ve ark., 2005). Salman ve arkadaşlarının (2005) beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sorunlarının cinsiyet faktörü açısından değerlendirilmesi isimli çalışmada, benzer sonuçlara rastlanmıştır (Salman ve ark., 2005). Araştırmada elde edilen bulgular beden eğitimi öğretmenlerinin, beden eğitimi dersinde verimli olabilmesi için ve beden eğitimi derslerinin tam anlamıyla amacına ulaşabilmesi için spor tesisi ve araç gereç eksikliğinin giderilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Korucu ve Mollaoğulları (2005) çalışmalarında; beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi derslerinde, araç-gereç sıkıntısı, oyun alanlarının yetersizliği ve okullarda salon olmaması konularında sıkıntı çektikleri sonucuna varmışlardır (Mollaoğulları ve ark., 2005).

Spor salonlarının yetersizliğinin yanı sıra soyunma odalarının olmaması da önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Spor tesislerinin tasarımında “Servis Üreten Gruplar” içinde temel fonksiyona hizmet eden soyunma odaları (İşlertaş, 2006), bir spor tesisinin olmazsa olmazlarındandır. Buna rağmen birçok spor salonunda soyunma odasının olmaması sorunuyla karşılaşılmaktadır. Özşaker

ve Orhun’ un (2005) “ilköğretim okullarında beden eğitimi dersinin amaç ve içeriğine ilişkin sorunlar” isimli çalışmalarında; beden eğitimi öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar arasında % 23’ lük oranla soyunma odaları olmaması olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuç araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir (Özşaker, 2005).

Okullardaki dersler içinde fiziki koşulların ve çevreyle ilgili şartların en çok önem arz ettiği ders belki de Beden Eğitimi dersidir. Kapalı mekânların yanı sıra açık mekânlarda da Beden Eğitimi dersinin yapılabilmesi doğal olarak iklimsel koşulların dikkate alınmasını gerektirmektedir. Thompson, Davis, Gittelsohn, Going, Becenti, Metcalfe, Stone, Harnack, Ring (2001). “Patterns of physical activity among American Indian children” isimli Amerika’ da Kızıldereli kökenli öğrenciler üzerine yapılan çalışmada bu öğrencilerin beden eğitimi derslerine katılmalarındaki engellerden biri de kötü hava koşulları olarak bulunmuştur (Thompson ve ark., 2001). Aslan (2002) yılında “Kocaeli bölgesi ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin spora yönelmelerinde ailenin, beden eğitimi öğretmeni ve çevrenin etkileri” isimli yüksek lisans çalışmasında beden eğitimi öğretmenlerinin okul tesisi yetersiz olduğundan, kötü hava şartlarından dolayı dışarıda ders yapma imkânı bulunmadığından, zaten ders saatinin de yetersiz olmasından dolayı beden eğitimi dersinden verim alınmadığını bulmuştur (Aslan, 2001).

Beden Eğitimi ve Spor dersiyle ilgili karşılaşılan en önemli sorunlardan biri de velilerin derse bakış açılarıyla ilgilidir. Başer’in (1986) yaptığı bir çalışmada veliler, Beden Eğitimi ve Spor



dersinin diğer dersler gibi çok gerekli bulmadıklarını belirtmişlerdir (Baser, 1998).

Beden eğitimine gereken önemin verilmemesinin bir diğer göstergesi ve sonucu ders saatlerinin yetersizliği şeklinde belirlenmiştir. Korkmaz ve arkadaşlarının (2001) yapmış olduğu bir çalışmada, Almanya ve Avustralya’da kaliteli eleman yetiştirmek için haftada 2 saat beden eğitimi dersi yanında ekstra olarak ders dışı spor faaliyetleri yapılmakta, ekstra çalışmalar haftada 4 saat şeklinde yapılmaktadır. Türkiye’de beden eğitimi ders saati 2 saat iken Avrupa ülkelerinden, Avusturya, Almanya, İsviçre ve İngiltere’de ders saati 2–4 arasında değişmekte olduğunu belirtmiştir (Korkmaz ve ark., 2001). Demirhan ve arkadaşlarının (2003) ilköğretim okulları,

lise ve dengi okullar beden eğitimi dersi amaçlarına ulaşılma düzeyine ilişkin görüşler konulu araştırmasında, beden eğitimi öğretmenlerine göre, program amaçlarına orta düzeyde ulaşmaktadır ve istenilen düzeyde ulaşamamasının sebebi derse ayrılan zamanın yetersiz olduğunu bulmuştur (Demirhan ve ark., 2002). Kankalgil (2003) araştırmasında; “öğrencilerin beden eğitimi dersinden daha fazla yararlanabilmeleri için beden eğitimi ders saatleri artırılmalıdır” sonucu çıkmıştır (Kankalgil, 2003). Tekin (2004)“Bazı İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Dersinin Uygulanma Düzeyi” isimli çalışmasında haftalık ders programında 2 saat olan beden eğitimi derslerinin daha verimli hale getirmek için artırılması gerektiğini bulmuştur (Tekin, 2004).

Araştırmanın ilginç sonuçlarından biri de öğrencilerin beden eğitimi dersiyle ilgili tutumlarıdır. Çalışmamızda; Doğu Anadolu Bölgesi’ndeki fiziki, maddi ve sosyal sorunlardan kaynakla-

nan bazı olumsuzluklara rağmen öğrencilerin beden eğitimi dersine bakış açılarının olumlu olduğu saptanmıştır. Çetin’in (2007) araştırması sonuçlarına göre öğrencilerin beden eğitime yönelik tutumlarının pozitif olduğu gözlenmiştir. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora yönelik genel olarak tutumları olumlu düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır (Çetin, 2007). Subramaniam ve Silverman (2007) öğrencilerin beden eğitime ilişkin tutumları konulu araştırmalarında genel olarak öğrencilerin beden eğitime yönelik tutumlarını araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin beden eğitime yönelik tutumlarının pozitif olduğu gözlenmiştir (Subramaniam, 2007). Beden eğitimi dersi ve öğretmenleri için sevindirici olan bu bulgular, bu çalışmayı doğrular ve destekler niteliktedir.

## SONUÇ

Çalışmaya katılan Doğu Anadolu bölgesi il merkezlerinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin derslerde tesis, araç gereç eksikliği, ders saatlerinin yetersizliği, öğrenci velilerinin derse olumsuz bakış açısı ve bölgeden kaynaklanan olumsuz iklim koşullarından dolayı problem yaşadıkları, problemin daha yoğun olarak yaşandığı illerde öğrencilerin derse olan tutumlarının diğer illere nazaran daha düşük olduğu ancak öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının bütün bu olumsuzluklara rağmen olumlu olduğu bulunmuştur.

## ÖNERİLER

- Bu çalışmaya benzer çalışmalar Türkiye’nin diğer bölgelerinde de yapılabilir.
- Bu çalışma Doğu Anadolu Bölgesi il merkezlerinde yapılmıştır. Doğu Anadolu bölgesinin

ilçelerini de ele alarak daha kapsamlı bir çalışma yapılabilir.

- Doğu Anadolu bölgesinde görev yapan bütün beden eğitimi öğretmenlerini kapsayacak bir çalışma yapılabilir.
- İlköğretim, ortaöğretim ve yüksekokullardaki beden eğitimi için gerekli tesis ve malzemenin durumunu ortaya koyacak çalışmalar yapılabilir.
- Diğer bölgeler ile araştırma yapılan bölgeler karşılaştırılabilir.
- Öğrenci velileri, diğer öğretmenler ve yöneticilerin tutumları incelenebilir.

## KAYNAKÇA

**YETİM, A., (1998).** Öğretmenlik Mesleği ve Beden Eğitimi Öğretmeninin Sosyal Görevleri. A.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu 1. Spor Kongresi Bildirileri, Erzurum

**DEMİRHAN, G., (1992).** Günlük Dersin İşleniş Aşamaları ve Öğretmen Davranışları, Spor Bilimleri, II. Ulusal Kongresi, Onlar Ajans Matbaacılık, Ankara

**SERTBAS, K., & ark., (2001).** İzmit Örneğinde Semt Sahalarının Beden Eğitimi ve Spor Dersleri İçin Kullanımı. U. Ü. II. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor öğretmenliği Sempozyumu, 21-23 Aralık, Bursa

**KARASAR, N., (1999).** Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

**ERDOĞAN, İ., (1998).** SPSS Kullanım Örnekleri İle Araştırma Dizayn ve İstatistik Yöntemleri, Büro Tek Ofset Matbaası, Ankara

**FEJGİN, N., & ark., (2005).** Inclusion and burnout in physical education. European Physical Education Review, Vol. 11 Issue 1. p. 29-50 22

**SALMAN, M., & ark., (2005).** Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sorunlarının Cinsiyet Faktörü Açısından Değerlendirilmesi, Editör: GÜLTEKİN, O. 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, Burfaş Ofset Tesisleri, Bursa

**MOLLAOĞULLARI, H., & ark., (2005).** İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Güçlükler ve Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Derslerinde Karşılaşılan Sorunlarla İlgili Düşüncelerinin Değerlendirilmesi. U.Ü. 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, 10-11 Haziran, Bursa

**İŞLERTAŞ, N., (2006).** Spor Tesislerinden Yararlanan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İstek ve Beklentileri, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde

**ÖZSAKER, M., & ORHUN, A., (2005).** İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Dersinin Amaç ve İçeriğine İlişkin Sorunlar. U.Ü. 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, 10-11 Haziran, Bursa

**THOMPSON, J.L., & ark., (2001).** Patterns of physical activity among American Indian children: An assessment of barriers and



- support. Journal Of Community Health, Volume: 26 Issue: 6 Pages: 423–445
- ASLAN, M.F., (2002).** Kocaeli Bölgesi İlköğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerin Spora Yönelmelerinde Ailenin, Beden Eğitimi Öğretmeni ve Çevrenin Etkileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli
- BASER, E., (1998).** Uygulamalı Spor Psikolojisi, Ankara: Bağırhan Yayınları
- KORKMAZ, H., & ark., (2001).** Bursa’da Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma. U. Ü. II. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, 21–23 Aralık, Bursa
- DEMİRHAN, & ark., (2002).** Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Niteliklerine İlişkin Görüşler, Eğitim ve Bilim, 27 (123):35-41
- KANKALGİL, M., (2003).** İlköğretim Okullarında Gören Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri (Sivas Örneği). Milli Eğitim Dergisi
- TEKİN, M., (2004).** Bazı İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Dersinin Uygulanma Düzeyi, Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya
- ÇETİN, M., (2007).** Orta Öğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- SUBRAMANIAM, P. R., and SILVERMAN, S., (2007).** Middle School Students’ Attitudes Toward Physical Education. Elsevier. Teaching and Teacher Education